

โรคติดเชื้อที่เกิดจากพยาธิตัวกลม (nematodes)

โดย นายแพทย์ทศพล มีน่วม
 อาจารย์ประจำภาควิชาพยาธิวิทยา
 คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ชนิดปรสิต	อาการทางคลินิกที่สำคัญ	การติดเชื้อในมนุษย์	การตรวจวินิจฉัย
<i>Ascaris lumbricoides</i>	มักไม่มีอาการ อาจมีอาการปวดท้อง อาจพบลำไส้อุดตัน หรือ obstructive jaundice จากตัวพยาธิ Loeffler syndrome (eosinophilic pneumonitis) ไอ หอบเหนื่อย eosinophilia	รับประทาน embryonated eggs ที่ปนเปื้อนในดินและ สิ่งแวดล้อม	ตรวจหาไข่ในอุจจาระ อาจพบตัว อ่อนหรือตัวเต็มวัยในอุจจาระ
<i>Enterobius vermicularis</i> (พยาธิเข็มหมุด)	มีอาการคันบริเวณรอบทวารหนัก มักพบในเด็ก	รับประทานไข่ มีปนเปื้อน ขณะเกาทวารหนักหรือ ปนเปื้อนในสิ่งแวดล้อม	Cellulose tape techniques (ใช้เทปกาวติดบริเวณใกล้ทวาร หนัก)
<i>Hookworms</i> (พยาธิปากขอ)	ปวดท้อง ผื่นคัน Loeffler syndrome Iron deficiency anemia, protein malnutrition จาก chronic blood loss	ตัวอ่อน (larva) ไซ้เข้าบริเวณ ผิวหนัง (skin penetration)	พบไข่และ larva ในอุจจาระ

<p><i>Strongyloides stercoralis</i> (พยาธิเส้นด้าย)</p>	<p>ติดเชื้อเรื้อรังทำให้เกิดผื่นผิวหนัง eosinophilia ปวดแน่นท้อง Hyperinfection และ การติดเชื้อกระจายในร่างกาย (dissemination)</p>	<p>Larva สามารถไชผ่านผิวหนังหรือ colon พบ autoinfection ทำให้เกิดการติดเชื้อเรื้อรัง</p>	<p>พบ rhabditiform larvae (ระยะ 1) ในอุจจาระ อาจพบในเสมหะหรือ duodenal aspirate การเพาะเชื้อจากอุจจาระหรือการตรวจพิเศษอื่น การตรวจทางภูมิคุ้มกัน</p>
<p><i>Trichinella spiralis</i></p>	<p>โรค trichinosis มีอาการไข้ พบ eosinophilia gastroenteritis กล้ามเนื้ออักเสบ พบ encysted larvae ในกล้ามเนื้อลาย</p>	<p>รับประทานเนื้อดิบ เช่น เนื้อหมูดิบที่มี larvae</p>	<p>Larvae ในกล้ามเนื้อ การตรวจแอนติบอดีในเลือด</p>
<p><i>Trichuris trichiura</i> (พยาธิแส้ม้า)</p>	<p>อุจจาระร่วง อาการคล้ายโรคบิด (dysentery) rectal prolapse</p>	<p>รับประทาน embryonated egg ที่ปนเปื้อนในดินและสิ่งแวดล้อม</p>	<p>พบไข่ในอุจจาระ (barrel-shaped eggs)</p>

โรคติดเชื้อที่เกิดจากพยาธิใบไม้ (Fluke or trematode)

ชนิดปรสิต	อาการทางคลินิกที่สำคัญ	การติดเชื้อในมนุษย์	การตรวจวินิจฉัย
<i>Fasciolopsis buski</i> (intestinal fluke)	ปวดแน่นท้อง	รับประทาน metacercaria ที่พบ ในพืชน้ำ	พบไข่ในอุจจาระ
Liver flukes (<i>Fasciola hepatica</i> And <i>Clonorchis sinensis</i>)	ตับโต ท่อน้ำดีอักเสบ (cholangitis) ตับอักเสบ	<i>F. hepatica</i> ; รับประทาน metacercaria ที่ปนในพืชน้ำ <i>C. sinensis</i> ; รับประทาน metacercaria ในปลาน้ำจืด	พบไข่ในอุจจาระ
<i>Paragonimus westermani</i> (lung fluke)	ไอมีเสมหะสีสนิม (brownish sputum) ไอเป็นเลือด เจ็บหน้าอก eosinophilia	รับประทาน metacercaria ในปู หรือกุ้งน้ำจืดที่เป็นพาหะ	พบไข่ในอุจจาระหรือเสมหะ
<i>Schistosoma haematobium</i> (blood fluke)	ปัสสาวะเป็นเลือด granulomatous disease of bladder, bladder carcinoma ติดเชื้อแบคทีเรียแทรกซ้อนระบบ ทางเดินปัสสาวะ	ระยะ cercaria ไซผ่านผิวหนังน้ำที่ ปนเปื้อน เช่น ขณะว่ายน้ำหรือ อาบน้ำ	พบไข่ในปัสสาวะ
<i>Schistosoma japonicum</i> <i>Schistosoma mansoni</i> (blood fluke)	คลื่นไส้ อาเจียน อุจจาระดำ เนื่องจากเลือดออก (melena) ไอ เป็นเลือด	ระยะ cercaria ไซผ่านผิวหนังน้ำที่ ปนเปื้อน เช่น ขณะว่ายน้ำหรือ อาบน้ำ	พบไข่ในอุจจาระ

เอกสารอ้างอิง

Fauci AS, Braunwald E, Kasper DL, Hensler SL, Longo DL, Jameson JL, et al. Harrison's principles of internal medicine, 17th ed. New York: McGraw-Hill, 2010:2247-69.

Kliegman RM, Stanton BMD, Gene JS, Schon NF, Behrman RE. Nelson textbook of pediatrics. 15th ed. Philadelphia: Elsevier, 2011.

Kumar V, Abbas AK, Fausto N, Aster JC. Robbins and Cotran, Pathologic Basis of Disease, 8th ed. Elsevier Saunders, Philadelphia: 2010.

Mcperson RA, Pincus MR, editors. Henry's clinical diagnosis and management by laboratory methods. 24th ed. Burlington, Massachusetts: Elsevier, 2021:226-242.